

Дніпропетр. нац. ун-т. – Дніпропетровськ, 2003. – 18 с.

35. Юркова О. Діяльність науково-дослідницької кафедри історії України М.С. Грушевського (1924-1930) / Оксана Юркова. – К.: Інститут історії України НАН України, 1999. – 433 с.

Зозуля С.Ю. К вопросу развития системы научных учреждений в советской Украине в 1920-х гг.: создание научно-исследовательской кафедры в Нежине

В исследовании рассматривается процесс создания в Нежине в начале 1920-х гг. одного из первых в Советской Украине профессионального исследовательского учреждения – научно-исследовательской кафедры истории культуры и языка. Выделены и проанализированы составляющие данного процесса: причины и предпосылки, этапы, местный научный потенциал; определены персоналии, причастные к появлению указанного научного учреждения.

Ключевые слова: историография, система научно-исследовательских учреждений, Нежинская научно-исследовательская кафедра истории культуры и языка, Нежинская высшая школа.

Zozulya S.Yu. To the question of development of scientific institutions in the Soviet Ukraine in 1920s.: creating the research department in Nizhyn

The study examined the process of creating in Nizhyn in the early 1920s the one of the first in the Soviet Ukraine professional research institution – the research department of history of culture and language. The are isolated and analyzed the components of this process: the causes and background, stages, local scientific potential; defined personalities involved in the emergence of the scientific establishment.

Key words: historiography, the system of scientific research institutions, Nizhyn Research Department of the History of Culture and Language, Nizhyn Higher School.

12.01.2014

УДК 930.2:378(09)(477.51-25) «1920/1930»

О.Ю. Пригорниця

ІСТОРИОГРАФІЯ ПИТАННЯ РОЛІ ЧЕРНІГІВСЬКОГО ІНСТИТУТУ НАРОДНОЇ ОСВІТИ В СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ ЖИТТІ ПІВНІЧНОГО ЛІВОБЕРЕЖЖЯ (1920–1930 РР.)

У статті проаналізовані праці попередніх років, що стосувалися теми освіти в УСРР загалом та в місті Чернігові зокрема. Звернено особливу увагу на історичні праці, у яких характеризувалася роль Чернігівського інституту народної освіти в соціокультурному житті регіону початку ХХ ст.

Ключові слова: соціокультурна діяльність, інститут народної освіти, історіографія, УСРР, Чернігів, ХХ століття.

Історики ХХІ ст. переосмислюють радянський досвід ведення освітніх справ задля віднайдення позитивного досвіду, який можна буде застосовувати на практиці в Україні. Останнім часом серед наукового загалу поживався інтерес до вивчення

історії України 20–30-х рр. ХХ ст., що пояснюється прагненням викрити сталінізм, дослідити суть тоталітарної влади та показати її історичні витoki. Глибоке наукове дослідження цих проблем є одним з гарантів незворотності позитивних змін у суспільстві [30, 137]. Із цією метою проводиться дане дослідження історії Чернігівського інституту народної освіти (ЧІНО), спадкоємцем навчально-методичних, наукових та громадських справ якого виступає сучасний Чернігівський національний педагогічний університет імені Т.Г. Шевченка.

До цього часу історія ЧІНО не була предметом спеціального дослідження. Праці, які торкалися цього питання, можна поділити на групи за хронологічним принципом: 1) радянської доби та 2) років незалежності України. За проблемним принципом їх можна поділити на наступні групи: узагальнюючі праці з культури, історії, педагогіки УСРР у 1920–1930 рр., де побіжно згадується Чернігів [7; 8; 12; 13; 19; 24; 28; 49; 50]; аналітичні праці з тем педагогіки та вищої школи в УСРР представлені такими авторами, як В.П. Кравець [20], В.І. Пітов [6], М.В. Левківський [26], Г.І. Ясницький [56], О.В. Сухомлинська [31], А.І. Кузьмінський [22], Л.В. Артемова [1], О.В. Філоненко [46], О.С. Місечко [29]; 2) праці з окремих питань історії ЧІНО написані І.В. Непотенко [32], В.П. Коваленком, О.Б. Коваленком, Л.В. Ясновською [15], М.О. Носком [5; 33], О.Ф. Явоненком [51; 52; 53; 54; 55], О.Ю. Кульбицьким [23], С.Я. Суярком [43], Н.М. Кузьменком [21], В. Сапоном [40]. Історичному розвитку окремих факультетів сучасного Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка присвячували наукові статті О.В. Бобир [2; 3; 4], О.Б. Коваленко [16; 17; 25], М. Тищенко [44]. Про першого директора Чернігівського учительського інституту та викладача ЧІНО О.П. Фльорова писали Ю.М. Носко [34; 35], Л.А. Сердюк [41] та ін. [39]. Щодо інших викладачів ЧІНО – О.Б. Коваленко [18], В.В. Ткаченко [45]; 3) бібліографічні праці з історії Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка та його попередника – Чернігівського інституту народної освіти [36; 37; 46; 47].

У період дослідження освітніх питань радянськими істориками вони висвітлювалися з позицій марксистсько-ленінської ідеології, класового підходу. Дослідники ідеалізували модернізацію владою навчально-виховної системи, завоювання культурної революції. Питаннями, на які звертали підвищену увагу автори наукових праць, виступали склад студентства: національна та класова приналежність, роль у розбудові соціалістичного життя [6, 52–57; 56, 192–228].

Середробіт, присвячених розвитку національного шкільництва та вищої освіти, зокрема, слід

відзначити монографію «Історія освіти в Україні» С.О. Сірополка 1937 р. [42]. Вона стала першою узагальнюючою працею з цієї проблеми й належить до кращих надбань української наукової думки. Автор обґрунтував уявлення про українську освіту як окрему, а не периферійну частину російської. Актуальні його думки щодо особливої ваги у пробудженні національної свідомості українського народу, у розвитку його культури, народної освіти, дошкільного виховання, шкіл, а також системи позашкільної освіти, українських книгозбірень, книгарень, музеїв, театрів, хорів. Національна освіта, з погляду вченого, є найголовнішим чинником культури народу та її поступу. «Держава і нація, – підкреслював він, – без високого рівня освіти – суспільство без майбутнього» [42, 651–787]. Отже, маємо єдину цілісну концепцію історії української освіти від дохристиянських часів до 20-х рр. ХХ ст. включно. Своїм науковим доробком С. О. Сірополко сприяв інтеграції української наукової думки до світової науки.

Ґрунтовні дослідження проведені колективом краєзнавців Чернігівщини, які вилилися в працю «Півстоліття невтомної праці» за редакцією В. І. Півторадні [38]. У ній зібрані факти з часу заснування в 1916 р. Чернігівського учительського інституту до 1966 р. включно. Важливим для питання, що розглядається в даній статті, є висвітлення початкового етапу (1920–1930 рр.) існування сучасного Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. На перших сторінках даного видання описано події інститутського життя за радянської доби, прослідковано за змінами назв цього вищого навчального закладу, його структури, навчальних програм. Авторами нарису історії Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка згадано прізвища перших ентузіастів-викладачів та їх рівень наукової підготовки, охарактеризовано соціальний і національний склад студентства ЧНО [38, 3–20].

У період незалежності України відбувається перегляд попередніх підходів аналізу історичних джерел та застосовується плюралістичний. Вищу освіту сучасні дослідники розглядають як важливу складову будівництва громадянського суспільства та підґрунтя культурно розвинутої нації, звертаючи увагу в першу чергу на соціокультурну роль вищих закладів освіти [20, 175–266; 25, 4; 31, 163–175]. Так, обґрунтовано, що не дивлячись на соціальні, політичні, економічні та особисті обставини, кадрова ситуація в ЧНО, яка склалася на базі місцевих наукових традицій, привела до наукових розробок у галузі краєзнавства, літературо- та мистецтвознавства, загальної історії тощо [27, 214]. Цими темами займалися відомі педагоги, які працювали в ЧНО. Серед них історик, кандидат класичної філології (читав предмет «Російська мова») та філософії,

завідувач Чернігівського робітничого факультету [10, 57], літературознавець, дослідник з питань літературного краєзнавства, який співпрацював з М.С. Грушевським, збираючи відомості про провідні осередки громадського руху та їх діячів у Чернігові [11, 243], Борис Михайлович Шевелєв (1893–1938). Займаючи активну громадську позицію, він був науковим співробітником Чернігівського історичного музею (друга половина 1920-х – початок 1930-х рр.), членом Чернігівської архівної комісії, Комісії Лівобережної України Історичної секції ВУАН, Чернігівського наукового товариства при ВУАН [11, 287]. Станом на 18 жовтня 1922 р. він мав готові до друку праці: «Залежність Л.М. Толстого від Спінози в релігійно-філософських творах», «Пошуки у творчості А.П. Чехова», «Л. Глібов як романтик», «Філософія Г. Сковороди» [9, 99]. Але доля цього видатного діяча Чернігова була затьмарена арештами (1921, 1930, 1938) і остаточно згасла у 1938 р., коли його було розстріляно.

Щодо теми наукової діяльності співробітників ЧНО, які відіграли провідну роль у розгортанні краєзнавчого руху в 20–30-х роках ХХ ст., проведено дослідження В.В. Ткаченком [45, 12–15, 114–116, 132–134, 145–146, 158–170, 179–182]. Автор наголошує на вагомому внеску в розробку питань історії, теорії та методики музейної справи на Чернігівщині студій В.В. Дубровського. «Він уперше у вітчизняній історіографії узагальнив досвід науково-дослідної та культурно-освітньої діяльності музеїв, висвітлив здобутки й труднощі пам'яткоохоронної діяльності в Україні загалом і на Чернігівщині зокрема» [45, 14]. В.В. Ткаченком охарактеризовані постаті С.Г. Баран-Бутовича [45, 114–116], В.В. Дубровського [45, 132–134], Б.Л. Луговського [45, 145–146], П.І. Смолічева [45, 158–161], П.К. Федоренка [45, 162–166], Б.М. Шевелєва [45, 167–170].

Продовжує напрям історичного пошуку В.В. Ткаченка дослідниця В.А. Казимір [14]. На її думку, також В.В. Дубровському належить вагомий внесок у становленні системи вищих і середніх навчальних закладів на регіональному рівні [14, 14]. Так, він був засновником студентського історико-архівного гуртка – принципово нової форми популяризації архівної справи та підготовки кваліфікованих архівістів та істориків [14, 15].

Таким чином, на основі аналізу наявної в науковому обігу літератури свідчимо, що принцип зближення науки та навчання з життям і виробництвом намагався втілити в життя педагогічний колектив ЧНО, перебуваючи в центрі науково-педагогічної думки, яскраво підкреслюючи характерну особливість педагогічної школи як живої лабораторії суспільно-педагогічної думки. Студентство ж ЧНО виступило фактором, що позитивно вплива на соціум в 20-ті–30 рр. ХХ ст. У той же час Інститут зміцнив позиції культурного й

суспільного центру Чернігівщини.

Підсумовуючи історіографічний аналіз наукової літератури з питання ролі Чернігівського інституту народної освіти в соціокультурному житті Північного Лівобережжя в 1920–1930 рр., необхідно зазначити, що окремі елементи цієї проблеми висвітлювалися в науковій літературі, однак системного вивчення досліджуваної нами теми досі не було здійснено. Це дозволяє продовжувати роботу в даному напрямі та потребує активного звернення до першоджерел – архівних матеріалів.

Посилання

1. Артемова Л.В. Історія педагогіки України: Підручник / Л.В. Артемова. – К.: Либідь, 2006. – 424 с.
2. Бобир О.В. З історії факультету початкового навчання Чернігівського державного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка / О.В. Бобир // Три століття гуманітарної та педагогічної освіти в Чернігові: від колегіуму до університету: Збірник матеріалів Ювілейної наукової конференції, присвяченої 300-річчю Чернігівського колегіуму і 85-річчю Чернігівського державного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка. – Чернігів: Сіверянська думка, 2001. – С. 109–111.
3. Бобир О.В. Тут готують першого вчителя / О.В. Бобир // Початкова школа. – 2008. – № 5. – С. 1–3.
4. Бобир О.В. Факультет початкового навчання / О.В. Бобир // Початкова школа. – 1996. – вересень. – № 9 (327). – С. 7–9.
5. Вища педагогічна освіта і наука України: історія, сьогодення та перспективи розвитку: Чернігівська область / ред. рада вид.: В.Г. Кремень (гол.) [та ін.]; редкол. тому: М.О. Носко (гол.) [та ін.]. – К.: Знання України, 2012. – 419 с.
6. Вища школа Української РСР за 50 років. – У двох частинах (1917–1967 рр.). – Частина перша (1917–1945 рр.) / Керівник авторського колективу відповідальний редактор видання В.І. Пітов. – К.: Видавництво Київського університету, 1967. – 396 с.
7. Греченко В.А., Чорний І.В. Історія світової та вітчизняної культури з тестовими завданнями: Довідник для школярів та студентів / В.А. Греченко, І.В. Чорний. – К.: Літера ЛТД, 2009. – 416 с.
8. Греченко В.А. та ін. Історія світової та української культури: Підруч. для вищ. закл. освіти / В.А. Греченко та ін. – К.: Літера, 2000. – 464 с.
9. Держархів Чернігівської обл., ф. р–608, оп. 1, спр. 108, 136 арк.
10. Держархів Чернігівської обл., ф. р–608, оп. 1, спр. 175, 62 арк.
11. «За сто літ»: Показчик змісту / С. Панькова, Г. Шевчук // Український археографічний щорічник. – К., 2006. – Вип. 10 / 11. – С. 240–287.
12. Історія української культури. – У 5 т. – Т. 5. Українська культура ХХ – початку ХХІ століть. – Книга 1. – Ред. колегія тому, кн. 1 Жулинський М.Г. – головн. ред. Бондар М. П., Сулима М.М., Горбачов Д.О. та ін. – К.: Наукова думка, 2011. – 864 с. Автори 5-го тому, кн. 1. Ажнюк Б. М., Бондар М. П., Горбачов Д.О., Дзюба І. М. та ін.
13. Історія української та зарубіжної культури: Навч. посібник для студентів вищих навч. закл. / За ред. С.М. Клапчука, В.Ф. Остафійчука, Б.І. Білик, Ю.А. Горбань, Я.С. Калакура та ін. – К.: Вища школа; Т-во «Знання», 1999. – 326 с. – (Київському національному університету імені Тараса Шевченка – 165 років).
14. Казимір В.А. Науково-педагогічна та громадська діяльність В.М. Дубровського в Україні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук: спец. 07.00.01 «Історія України» / В.А. Казимір. – Чернігів, 2013. – 19 с.
15. Коваленко В.П., Коваленко О.Б., Ясновська Л.В. Кафедра історії та археології України Чернігівського державного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка / В.П. Коваленко, О.Б. Коваленко, Л.В. Ясновська – Чернігів: Сіверянська думка, 2005. – 188 с.
16. Коваленко О.Б. Забута спадщина / О.Б. Коваленко // День. – 2000. – 4 серпня. – С. 8.
17. Коваленко О.Б. Історичний факультет: з минулого – у майбутнє: До 80-річчя Чернігівського педінституту / О.Б. Коваленко // Деснянська правда. – 1996. – 3 жовтня. – С. 4.
18. Коваленко О.Б. Нові відомості до біографії Бориса Луговського / О.Б. Коваленко // Три століття гуманітарної та педагогічної освіти в Чернігові: від колегіуму до університету: Збірник матеріалів Ювілейної наукової конференції, присвяченої 300-річчю Чернігівського колегіуму і 85-річчю Чернігівського державного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка. – Чернігів: Сіверянська думка, 2001. – С. 104–106.
19. Кордон М.В. Українська та зарубіжна культура: Курс лекцій / М.В. Кордон. – К.: ЦУЛ, 2002. – 508 с.
20. Кравець В.П. Історія української школи і педагогіки. Курс лекцій. Навчальний посібник для студентів педагогічних навчальних закладів та університетів / В.П. Кравець. – Тернопіль, 1994. – 360 с.
21. Кузьменко Н.М. Особливості організації навчально-виховного процесу в Чернігівському педагогічному інституті в 1919–1922 рр. / Н.М. Кузьменко // Вісник Черкаського університету. – Випуск 199. – Частина 2. – С. 47–55.
22. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи. Навчальний посібник / А.І. Кузьмінський. – К.: Знання, 2005. – 486 с.
23. Кульбицький О.Ю. Спадкоємці Чернігівського колегіуму / О. Кульбицький // Північні військові відомості. – 2000. – 19–28 серпня. – С. 11.
24. Культурне відродження в Україні. – Львів: Астериск, 1993. – 224 с.
25. Куценко П. Хранителі духовних оберегів [Текст]: [інтерв'ю з деканом історичного факультету ЧДПУ імені Т.Г. Шевченка О.Б. Коваленко] / П. Куценко // Деснянська правда. – 2000. – 13 січня. – № 4 (26465). – С. 4.
26. Левківський М.В. Історія педагогіки. Підручник / М.В. Левківський. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 360 с.
27. Левченко В.В. Історичні дослідження професорсько-викладацького складу Одеського інституту народної освіти (1920–1930 рр.): напрями і традиції / В.В. Левченко // Харківський історіографічний збірник. – Харків, 2010. – Вип. 10. – С. 211–223.
28. Лекції з історії світової та вітчизняної культури: Навч. посібник. Вид. 2-ге, перероб. і доп. / За ред. проф. А. Яртися та проф. В. Мельника. – Львів: Світ, 2005. – 568 с. з іл.
29. Місечко О.С. Роль інститутів народної освіти у професіоналізації педагогічної освіти в Україні (початок 1920-х рр.) / О. Місечко // Історія освіти, 2012. – С. 104–108.
30. Мошик І. Регіональна вища освіта Чернігівщини у 20-х рр. ХХ ст. / І. Мошик // Сіверянський літопис. – 2009. – № 2–3. – С. 137–145.
31. Нариси історії українського шкільництва. 1905–1933: Навч. посібник / О.В. Сухомлинська та ін.; за ред. О.В. Сухомлинської. – К.: Заповіт, 1996. – 304 с.
32. Непотенко І.В. Повсякденне життя студентства Чернігова у 1920-х роках / І.В. Непотенко // Матеріали науково-практичної конференції «Перші Фльорівські читання» (12 жовтня 2010 р.). – Чернігів: ЧНПУ імені Т.Г. Шевченка, 2010. – С. 47–50.
33. Носко М.О. У ритмі сьогодення, з поглядом у майбутнє // Гарт. – 2006. – 24 листопада. – № 47 (2279). – С. 18.
34. Носко Ю.М. Науково-педагогічна діяльність Олексія Павловича Фльорова (1966–1954) / Ю.М. Носко // Початкова школа. – 2008. – № 5. – С. 6–9.
35. Носко Ю.М. Творче використання ідей культурно-освітньої спадщини К. Ушинського педагогом і методистом

О. Фльоровим: історико-методичний аспект [Текст]: Ю.М. Носко // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка; гол. ред. М.О. Носко. – Чернігів: ЧДПУ, 2008 – Випуск 56. Серія: педагогічні науки: Збірник. – С. 74–76.

36. Павло Костянтинівич Федоренко: (Біобібліогр. покажч.) / Скл. О.Б. Коваленко, Л.В. Студьонова, В.В. Ткаченко; Відп. за вип. П.В. Грищенко. – Чернігів, 2003. – 24 с. – («Історики та краєзнавці Чернігівщини». – Вип. 1).

37. Петро Іванович Смолічев: (Біобібліогр. покажч.) / Скл. В.Г. Мудрицька, О.Є. Черненко; Наук. ред. О.Б. Коваленко; Ред. І.Я. Каганова; Відп. за вип. П.В. Грищенко. – Чернігів, 2006. – 14 с. – («Історики та краєзнавці Чернігівщини». – Вип. 9).

38. Півстоліття невтомної праці / За ред. В.І. Півторадні. – К.: Радянська школа, 1966. – 100 с.

39. Публикация труда А.П. Флерова «Константин Дмитриевич Ушинский», подготовленная А.А. Щеголевым и Е.В. Кондратенко // Педагогика. – 2006. – № 2. – С. 71–76.

40. Сапон В. Вчительська альма-матер / В. Сапон // Деснянська правда. – 2006. – 16 листопада. – С. 1.

41. Сердюк Л. А. Науково-педагогічна діяльність першого директора Чернігівського учительського інституту О.П. Фльорова / Л. Сердюк // Три століття гуманітарної та педагогічної освіти в Чернігові: від колегіуму до університету: Збірник матеріалів Ювілейної наукової конференції, присвяченої 300-річчю Чернігівського колегіуму і 85-річчю Чернігівського державного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка. – Чернігів: Сіверянська думка, 2001. – 125 с. – С. 89–91.

42. Сірополко С.О. Історія освіти в Україні / С.О. Сірополко. – К.: Наукова думка, 2001. – 912 с.

43. Суярко С.Я. Чернігівському державному педагогічному інституту – 80 років / С.Я. Суярко // Чернігівські відомості. – 1996. – 20 вересня. – С. 4.

44. Тищенко М. Фізмату – дев'ять десятиліть / М. Тищенко // Деснянська правда. – 2006. – 23 травня. – № 59 (27433). – С. 1.

45. Ткаченко В.В. Історичне краєзнавство: Чернігово-Сіверщина у перше повоєнне двадцятиріччя: Навч. посіб. / В.В. Ткаченко – К.: Знання, 2007. – 215 с.

46. Філоненко О.В. Професійна підготовка майбутніх учителів на Україні у 20-х роках ХХ ст. / О.В. Філоненко // Вісник Черкаського університету. – 2009. – Серія «Педагогічні науки». – Випуск 149. – С. 83–88.

47. Флеров Алексей Павлович (1866–1954): библиография, список опубликованных работ, перечень рукописных трудов. – 30 с.

48. Чернігівський національний педагогічний університет імені Т.Г. Шевченка: з минулого в майбутнє: бібліогр. покажч. / Уклад. Н.Ф. Головатенко; відп. ред. Г.Г. Макарова. – Чернігів, 2010. – 32 с.

49. Шейко В.М., Тишевська Л.Г. Історія української культури: Навч. посібник / Наук. ред. В. М. Шейко. – К.: Кондор, 2006. – 264 с.

50. Шкварчук В. Природжений християнин (За матеріалами «Справи № 37058» СПБ УДБ ЧОУ НКВС і «Справи № 4225» слідчастини ЧОУ МДБ. Фонд зберігання П – 14829 і П – 1360) / В. Шкварчук // Чернігівські відомості. – 1995. – 22 грудня. – С. 4.

51. Явоненко О.Ф. З оптимізмом і надією – в нове тисячоліття: Чернігівському педінституту – 80 // Деснянська правда. – 1996. – 5 жовтня. – С. 1–2.

52. Явоненко О.Ф. Наш інститут (1916–1996) / О.Ф. Явоненко // Початкова школа. – 1996. – вересень. – № 9 (327). – С. 4–6.

53. Явоненко О. Чернігівський державний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка: з минулого в майбутнє / О.Ф. Явоненко // Три століття гуманітарної та педагогічної освіти в Чернігові: від колегіуму до університету: Збірник матеріалів Ювілейної наукової конференції, присвяченої 300-річчю Чернігівського колегіуму і 85-річчю Чернігівського державного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка. –

Чернігів: Сіверянська думка, 2001. – С. 3–4.

54. Явоненко О. Ф. Щедрий ужинок на освітянській ниві / О.Ф. Явоненко // Деснянська правда. – 1998. – 20 серпня. – № 133 (26232). – С. 3.

55. Явоненко О.Ф. У руслі традицій, із розумінням сьогодення та поглядом у майбутнє / О.Ф. Явоненко // Деснянська правда. – 2001. – 25 жовтня. – № 125 (26737). – С. 5.

56. Ясницький Г.І. Розвиток народної освіти на Україні (1921–1932 рр.) / Г.І. Ясницький. – К.: Видавництво Київського університету, 1965. – 256 с.

Пригорницкая Е.Ю. Историография вопроса роли Черниговского института народного образования в социокультурной жизни Северного Левобережья (1920–1930 гг.)

В статье проанализированы работы предыдущих годов, которые касались темы образования в УССР в общем и в городе Чернигове в частности. Акцентировано внимание на исторических трудах, в которых охарактеризована роль Черниговского института народного образования в социокультурной жизни региона начала XX века.

Ключевые слова: *социокультурная деятельность, институт народного образования, историография, УССР, Чернигов, XX век.*

Pryhornytska O.Yu. Historiography of the role of Chernihiv institute of the folk education in socio-cultural life of the Northern Left-bank Ukraine (1920–1930)

The article analyzes the works of the previous years, which had concerned the theme of education in the UkrSSR in general and in particular in the city of Chernihiv. We are focus on historical works, which had characterized the role of Chernihiv institute of the folk education in socio-cultural life of the region of the early twentieth century.

Key words: *socio-cultural activities, institute of the folk education, historiography, UkrSSR, Chernihiv, twentieth century.*

14.03.2014 р.

УДК 94:352(477) «1917»

М.В. Попапенко

З'їзд ПРЕДСТАВНИКІВ МІСТ ПІВНІЧНОЇ УКРАЇНИ (11–14 ГРУДНЯ 1917 Р.)

Висвітлюється перебіг з'їзду представників міст Північної України. Аналізуються його рішення щодо реформування міського самоврядування у постімперській Росії, а також розв'язання поточних соціально-економічних проблем міст Київської, Подільської, Волинської, Полтавської та Чернігівської губерній, спричинених війною та революцією.

Ключові слова: *революція, міське самоврядування, Всеросійський союз міст, Союз міст Північної України.*

Однією із найбільш впливових громадських організацій, які виникали на початку Першої світової війни для мобілізації суспільства імперії на задоволення потреб воєнного часу, був Всеросійський союз міст. Його установчий з'їзд відбувся у серпні 1914 р. у Москві. До літа 1917 р.